

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből Julius 16-dik napján, 1813-dik esztendőben.

A' tsatázó mezőkről.

A' külömbkülömb Fr. armádáktól Jun. 25-dikén Régens Csaszárné és Királyné ő Fel-ségéhez érkezett tudósításokat, e'képpen adta - ki Jul. 3-dikán a' Párisi Monitör: —

„Jun. 24-dikén délben a' Szakszóniai Királynál evett a' Császár. Estve *Moliernek* egy játékát jádzották - el (a' Párisból Dresdába hívatott) Frantzia Krmédiások az Udvari theátromon, a' hol ő Cs. és Királyi F.gek is jelen voltak. A' Westphá-liai Király megérkezett Dresdába a' Császár látogatására. —

„Jun. 25-dikén a' Dresda körül lévő erdőknek torkaikat vizsgálta - meg a' Császár; valami 20 mértföldnyi útat tett; dél-utáni 5 órakor indult - ki Dresdából, és estvéli 10 órakor érkezett vissza oda. A' *Königsteini* várral általellenben két hídak készítették; a' *Lilienstein* nevű kőszikla, mely fél ágyúlövésnyire van Königsteintől, megerősített és őrző sereg szállott oda. Ezen nevezetes fekvésű helyen magazinumok állítatnak - fel és egyéb tábori készü-letek tétettetnek - le. Egy 60,000 embe-rekből álló armádát, a' melly itt a' Königsteini várhoz támaszkodván a' víz' két part-jain hadi fordulásokat tenne, meg nem tá-madhatna akár melly nagy erejű ellenséges sereg. A' Bavariai Király 25,000 embe-

rekből álló armádát formált Monachium mellett Nymphenburgnál. —

„A' Császár a' *Castiglionei* Hertzeg' vezérlése alá adta a' *Bavariai szemmeltartó armádát*. Ez az armáda Würtzburgnál gyűl össze, 's áll 6 gyalog és 2 lovas osztályokból. A' Vice Király 3 seregekből álló *Olasz armádát* gyűjt össze a' Piave és Etsch vizek között. Ezen seregek között egyiket Gen. *Grenier* vezérli. Az az új sereg, a' melly a' Gen. *Vandamme* kór-mányozása alatt éppen most formáltatik *Magdeburgban*, már 40 Batalionokból és 80 ágyúkból áll. Az *Eckmühli* Hertzeg Hamburgban van; az ő armádája oly mó-don megerősített a' Frantzia országból és Hollandiából odaérkezett seregek által, hogy ezen ponton még nem állott oly szá-mos armáda, mint most. Az *Eckmühli* Hertzeggel összetsatoltatott Dánus armáda 15,000 emberekből áll. A' Bellunói Her-tzeg' vezérlése alatt lévő 2-dik szakaszár-máda, a' most elvégeztetett táborozás alatt csak egy osztályból állott; már most ez is 3 telyes osztályokból áll. A' környülállá-sok olly terhesek voltak ezen táborozás' elején, hogy ugyan azon egy Regimentnek Batalionnyai külömbkülömb seregekben el-széledve voltak. Mindenek rendbeszedet-tettek, minden Regiment magához vette a' hozzá tartozó Batalionokat. Az útban lé-

vő Batalionok naponként érkeznek az ármádához, és Magdburnnál, Wittembergánál, Torgaunál, 's Dresdánál mennek által az Albison. A' Császár naponként mustrát tartat azokkal, a' mellyek Dresdán útatznak által. —

„Mostanában három fele szekerek találtnak az ármádánál, t. i: régi módi, új módi (mellyeknek Nro. 2. a' nevek), és *à la Comtoise* szekerek, a' mellyeken egy egész hónapra való eleséget lehet az ármáda után vinni. Ő Cs. Felsége által látván, hogy a' régi módi és *à la Comtoise* nevű szekerek alkalmatlanok megparantsólta, hogy ezentúl mind olyanokat készítsenek, mellyeknek Nro. 2. a' nevek. Ezek eleibe 4 lovak fogattatván, könnyen elvisznek 20 mázsát. Hordozható malmok' dolgában is bővölködik az ármáda; egy ilyen malomnak a' nehézsége 16 font; öröl napjában 5 mázsa lisztet. Minden Batalionnál találtnak 3 ilyen malom. —

„A' *Glogau* erősségek szorgalmatosan szaporítottak. Hasonlóképpen szaporítottak a' *Wittenbergai* erősségek is; Ő Cs. Felsége rendes várat akar ebből csináltatni, és minthogy nem jó plánum szerent volt eleinten építettve, megparantsólta ő Felsége, hogy 3 úgy nevezett *Koronákat* (bástyákat) építsenek fedeztetésre, oly formán, mint Senátor Gróf Chasseloup - Laubat tselekedett Alexandriában. *Torgau* jó állapotban van. Hasonló szorgalmatossággal erősítik *Hamburgot*; az Inzsinöri kartól oda ment Gen. *Haksó*, azért, hogy azon erősségeknek plánumjokat elkészítse, a' mellyek a' *Haarbárgot* Hamburgal özsze-foglaló szigeteken építettni fognak. Ugyan itt két repülő hídakat állítanak fel a' hídcsinálók, mint Antwerpiánál van, egyet a' tengernek ki-, masikat annak befolyásához alkalmaztatván. A' *Hawel*nek az Albis vizébe való szakadásánál *Werbennél* épüendő várnak plánumát is Gen. *Haksó* készítette. A' *Kuxhafeni* erősségek, mellyek egy ostromot kiálhattak volna, 's még is

minden ok nélkül oda hagyattatván az elenség által elrontattak, ismét helyre állítattnak; már szorgalmatosan dolgoznak rajtuk, olyan várat fognak formálni belőlök, a' millyen a' Skaldisi úgy nevezett *Császári vár*, hogy a' hajóépítéshez tartozó fegyveresházat 's az ahoz való tót is védelmezze, mellyeknek az Albis torkánál való építések az ólta projektáltatott, hogy Inzsinör Generális *Beauprè* az Albis' torkának külömbkülömb méllységeit két esztendeig való méregetése után által látta, hogy az (t. i. az Albis) éppen azon tulajdonságokkal bir, mellyekkel a' Skaldis, és hogy ott a' leg nagyobb hajós seregek építtethetnek 's annak öbleiben özsze gyűjtethetnek. —

„A' Császári új testörző seregnek 3-dik Osztálya az igen nagy érdemű Generális *Laborde'* vezérlése alatt, a' *Dresdán* kívül lévő erdőkben az Albis jobb partján szállott lógerbe. Ugyan ezen új testörző seregnek 4-dik Osztálya a' Gen. *Friant* vezérlése alatt, most folytatja útját *Wützburgon* által *Dresda* felé. A' lovassága ezen testörző seregnek már 9000-re szaporodott, és 200 ágyúja van. Az egész gyalog testörző sereg áll 5 osztályokból; négyet az új, egyet a' régi testörzők tesznek. A' nagy ármáda' 7-dik Osztálya a' Gen. *Reynier* vezérlése alatt, melly a' Gen. *Dürütte* vezérlése alatt lévő *Fr. Osztályból*, és két *Szaszóniai Osztályokból* áll, telyes számra fog szaporítottani. E' *Görlitzen* túl lógerezik. Itt van a' *Szakszóniai* egész könnyű lovasság is; ez is telyes számra fog szaporítottani. Telyes számra pótoltatja a' *Szakszóniai Király* a' magak két szép *Vasas Regimentjeit* is. —

„Ő Cs. Felsége nagyon meg van elégedve a' *Rénusi Szövetséghez* tartozó *Királyokkal* és *Nagy Hertzegekkel*. Különösen megkülömböztette köztök magát a' *Würtembergi Király*. Ahoz mérsékelve szólván, ő éppen olyan nagy iparkodást követett el, a' millyent *Frantzia ország* és ennek ármádája. A' *Würtembergi Lovasság, gyalogság, és ártilléria*, telyes szám-

ra pótoltatott. A' Hessen - Darmstadti Contingentzia' vezére Hessen - Darmstadti Princz *Emil*, valamint az előbbeni úgy a' közelebbi táborozásban is mindenütt megkülönböztette hidegvérűsége és megrettenthetetlensége által magát. Ez egy ifjú és nagy reménségű Princz, kit a' Császár igen szeret. Tsupán csak a' Szakszoniai Hertzegek vagynak még hátra a' magok Contingentiáikkal. Nem csak hogy az *Erfurti* fellegvár jó lábra állítatik, hanem még a' város erősegei is helyreállítatnak, 's eleséggel megtöltetnek. *Erfurtból* igen nagy fontosságú vár fog lenni. —

„A' *Congressus* még nem gyűlekezett össze: de reménlik tsakugyan, hogy néhány napók alatt össze fog gyűlni. Annak, hogy egy hónapot elvesztettünk nem a' Frantzia birodalom az oka. —

„*Anglia*, mellynek pénze nintsen, nem adhatott a' maga Szövetségeseinek is: de tsakugyan talált ő még is egy segedelem kútfőt. *Anglia*, az *Orosz* birodalom, és *Pruszsia*, olyan kötésre léptek együtt, hogy néhány száz milliókat érő új papiros pénzt készfítesse nek, mellyért a' három hatalmasságok együtt vállaljanak kezességet. Ez az a' segedelem kútfő, melyből reménlik, hogy kipótolhatják a' hadakozásra kívántató költségeket. *Anglia* magára vette a' Kötés' magános tikkelyei által az ezen pénz' egy harmad részéért való kezességet; e' szerént egy újabb adóssággal neveltetett *Angliának* adóssága. Meglátjuk; hogy mitsoda országokban fogják kiadni ezt az új papiros pénzt. Mikor ez a' fényes világosságú gondolat eszékbe jutott, azt vélték hihetőképpen, hogy a' Rénusi Szövetségnek, sőt talám a' Frantzia birodalomnak is költségére, *Hollandiában*, *Austriai Belgiumban*, 's a' Rénusi Departamentomokban fognak annak kiadására módot találni. A' Kötés' azonközben tsakugyan még a' fegyvernyúgvásnak megkészülése után rátifikáltatott. Az *Orosz* birodalom papiros pénzel fizeti a' maga ármadá-

it, mellyet a' Pruszsiai Lakosok elvenni köteleztetnek ezektől; *Pruszsia* maga is papiros pénzel teszi a' maga költségeit; *Angliának* hasonlóképpen meg van a' maga papiros pénze: úgy látszik tehát, hogy ezeknek a' papirosoknak különkülön egyiknek sints elegendő hitele, minthogy ezek a' három hatalmasságok köz kézre akarnak egy új papiros pénzt tsinálni. A' kereskedők és bankosok mondhatják-meg nekünk, hogy valyon ennek az új papiros pénznek a' hitele multiplikáltatni fog-e a' három Hatalmasságoknak hitelekkel; vagy pedig *Quotiens* fog lenni belőlte. Úgy látszik, hogy *Svédzia* kapot pénzt *Angliától*, valami 5 vagy 6 száz ezer Font Sterlinget (5 vagy 6 millió forintot). —

„A' Császár a' maga zsoldjára vette a' Hertzeg *Poniatowszky* ármádáját, és azt újra organisáltatta, minden szükséges készületeket adatván annak. Húsz napok alatt a' leg jobb lábra fog ez az ármada állítatni. Bár melly fényesek legyenek is azonközben ezek a' környülállások, 's ámbár ő Felségének nagyobb katoná ereje legyen is most, mint valaha volt: tsakugyan még is annyival inkább óhajtja ő Felsége a' békességet. —

„Az ármada' administratziója sok riskását össze vásároltatott, azért, hogy a' katonák a' nyári nagy melegben portziójoknak legalább egy negyedrészt riskásában vehessenek.“

Lipsiában ilyen hirdetés jött-ki: — „Ő Excellentiájának a' *Pádúai* Hertzegnek parantsolatjára mind azok a' colonicális portékák, mellyek sequeráltattak vala, az alól feloldoztatnak; a' tulajdonosok azokkal mátol fogvást szabadon kereskedhetnek, magazinumaikról az azokra tétetett petséket magok levehetik; melyhezképpest a' kereskedésbéli telyes szabadság helyre állítatott. Költ *Lipsiában* Julius' 4-dikén 1813-ban.“

Azon Pruszsiai három szakasz ármádáknak, mellyeknek York, Kleist, és Bülow rendeltettek vezérjeikké, Lovas Generális *Blücher* a' fő vezérjek.

Arról a' *Colomb* nevű Pruszsus száguldozó Májorról, ki felől már több versben emlékeztünk, 's a' ki felől a' Fr. hivatalos tudósításokban is íratott, hogy útja minden oldalról elvágattatott légyen, Jul. 3-dikán ilyen tudósítást adtak - ki a' Berlini újságok: — „Ezt a' derék Májort azért küldötte volt el Gen. *Blücher* a' Brandenburgi Huszár Regementhez tartozó Vadásztsapattal, hogy az *Albison* Misznianál általmenvén, vegye magát az ellenség háta mege. O eljárt az eleibe adatott dologban; az *Albison Schandau* mellett általmenvén, Zwickau, Plauen, Schleitz, Neustadt, Rudolfstadt, Jéna, és Roda nevű városokat bėjárta, 's az ellenség'-katonai útját felármázta: de mihelyest a' fegyvernyúgvás felől tudósittatott, azonnal minden ellenségeskedést jó lelkiesmérettel félbeszakasztott, Wettinnél a' *Saale* vizén ismét általjött, 's az *Albis* felé akart közelíteni, midőn azonközben *Köthen* mellett három Westpháliai Swadronok és egy Batalion, a' fegyvernyúgvással nem gondolván, réáütöttek, 's ötöt ha jól magára nem vigyáztott volna, el is fogták volna: így pedig 14 ember és 21 ló vesztéssel, az ellenség közzül magát kivágván, Alkenen alól Brantenhagennél, 62-től magával általjött az *Albison*.“

A' Svétziai ármáda' fő hadi szállásán *Stralsundban* egy napi Parantsólat jött - ki Jun. 19-dikén, mellyben egyebek között ezek mondattatnak: — „A' Generálisok arra fordítani köteleztetnek a' fegyvernyúgvás' idejét, hvgy a' katonaság' fegyvere és ruházata jó állapotba helyheztedődjön, hogy a' seregek az útközetbéli fordulásokban 's a' könnyű csoportok a' száguldozásbéli expeditziókban gyakoroltassanak. A' Koronaörökös ő Királyi Hertzegsége reménli ugyan, hogy a' meghatározott neutrális

línea nem fog megsértettetni: azonban, minthogy a' Pomerániába való béütés legbékességesebb időben történt, és adott (a' Fr. birodalom és Svétzia között való hadakozásra okot, szükséges, hogy ez a' környülállás mindeneknek, kiváltképpen pedig a' vezéreknek figyelmetességeket felserkentse. Ezek arra köteleztetnek, hogy az ellenséges ármádánál eshető legkisebb mozdulásokat eszékbe vegyék, azokról tudósítást tegyenek, 's a' reájok bízott líneát gondosan megőrizzék.“

Generális *Döbeln*, a' ki Május 21-dikén a' Koronaörökös engedelmé nélkül egy Svécus csoportal *Hamburg* városát elfoglaltalta volt, 's ezen hibás tselekedetiért *Stralsundba* vissza hívatatván katona ítélszék eleibe állittatott vala, Jun. 10-dikén arra a' büntetésre ítéltetett, a' mire a' katonák között azokat szokták ítélni, a' kik a' felsőbbeknek nem engedelmeskednek, az az, agyonlövettetésre, úgy mindazáltal, hogy a' Királyi kegyelembe ajánltassék. Megis nyerte valósággal a' kegyelmet, tsak esztendeig való fogságra vitetett. el *Waxholmba*, meghagyattatván egyéberánt Regementje, rangja, rend - címere, 's minden hivatala.

Nagy Britannia.

Parlamentomi dolgok. — A' folyó esztendőben már annyira vitték volt a' Római Catholicusok a' magok ügyeket a' Parlamentom' Alsó Házában, hogy Május 24-dikén sok napok alatt folyt vetélkedések után voksolásra kerülvén a' dolog, haszintén meg nem nyerhették is kíváságokat, a' vélek ellenkező voksok' száma tsupán tsak négygyel multa fellyül azoknak számát, a' kik nékiek pártjokat fogták. Azonközben ha szintén kedvezett volna is nékiek a' voksok' száma, a' dolog maga tsakugyan még sem lehetett volna a' Catholicusokra nézve foganatos, minthogy azok a' feltételek, mellyek által nekik az ő kíváságok meg-

adatott volna, ő általok, mint a' környűl-állások megmutatták, el nem fogadtattak volna. Azt, a' mit nékiek megadni akartak, a' volt, hogy ennekutánna jussok legyen a' Catholicusoknak arra, hogy a' Parlamentom tagjaivá választassanak: a' feltétel pedig a' volt, hogy az eddig való esküvés helyett, ilyen esküvés formája szabattatott volna eleikbe: —,

„Én N. N. ezezzel kinyilatkoztatom, hogy a' Római Catholica Religiót tartom; igazán ígérem és esküszöm, hogy Harmadik György Király ő Felségéhez hűséges leszek, őtet minden özszeesküvés vagy czélzás ellen, mellyek személye, koronája, és méltósága ellen intéztnének, minden erőmmel oltalmazni akarom; minden erőmet arra akarom fordítani, hogy ő Felségének, Örökösöknek, és Successorainak, minden ellene és ellenek kigondoltatható árulásokat és czélzásokat kinyilatkoztatok; és hűségesen megígérem, hogy azt a' thrónusra való következésbéli just, a' melly egy ilyen titulusú Akta által: A' Koronának további megszorittatását 's az alattokvalók' jusaiknak és szabadságoknak bátorságosabbá való tétéseket illető Akta, — *Sophia* Hertzegnére, 's Hannoverai választó Fejedelelemnére 's örökösseire határozottatott, ha Protestánsok lesznek, minden erőmmel feltartani, segíteni, és oltalmazni akarom: melyhezképpést tehát meghatározott módon és esküvéssel lemondok minden más személynek való engedelmeskedésről és kötelességről, a' ki ezen koronához valamely jussát lenni mondaná vagy tartaná. Kinyilatkoztatom, hogy nem hiszem, hogy a' Római Pápának vagy akármely más idegen Princznek, Praelatusnak, Statusnak, vagy Hatalmasságnak, ezen Országban valamely világi vagy polgári jussa, hatalma, fő hatalma, vagy uralkodása legyen, vagy annak lenni kellene; kinyilatkoztatom továbbá, hogy az én hittemnek nem tikkelye (ágazata) az, és én tagadom, megvetem, 's elesküszöm azt a' feltételt, hogy azok a' Fejedelmek, kiket

a' Pápa, vagy Ekklesiái Gyűlés, avagy a' Romai széknék valamely hatalma, vagy más akármely Hatalom megátkoz, alattvalótól, vagy más akárkitől hivatalából letétetethessék, vagy megölettethessék. Esküszöm, hogy a' tulajdont illető intézetet, mint a' melly ezen országban a' törvények által megerősítettett, minden erőmmel oltalmazni akarom. Esküszöm, hogy azt a' princípiumot, hogy t. i. valakit megölni, vagy valamely módon veszedelmeztetni lehetne, azért, vagy azon fogás alatt, hogy ő *eretnek* volna, mint nem keresztényi princípiumot elesküszöm, kárhoztatom, 's irtózással tekintem. Az isten előtt kinyilatkoztatom közönségesen, hogy semmi olyan tselekedet, a' melly magában igazságtalan és az erköltsi régulákkal ellenkező, jóvá nem hagyattathatik vagy meg nem mentethetik, akár melly szín vagy czélzás alatt vitetett is véghez, sem az által, hogy az Ekklesia' javára, sem pedig, hogy valamely papi erőnek való engedelmeskedésből vitetett véghez. Kinyilatkoztatom, hogy a' Római Catholica Religiónak nem tikkelye, és én sem köteleztetem azt hinni és vallani, hogy a' Pápa tsalhatatlan legyen, avvagy hogy én köteles legyek valamely parantsolatjának, melly az erköltsiséggel a' maga természete szeréntellenkezik, engedelmeskedni, ha szintén a' Pápa vagy valamely papi hatalom valami ilyen parantsolatot kiadna is: ellenben úgy ítélek, hogy bűnt tennék, ha az ilyen parantsolatra tekintenék vagy annak engedelmeskednék. Kinyilatkoztatom, hogy nem hiszem, hogy valamely bűn, akár mi neve legyen is annak, a' Pápa, valamely pap, vagy valamely személy vagy személyek által nékem megbotsattathatna, hanem hogy a' bűnös tselekedeteken való igaz bánkodás, azoknak jövendő elkerüléseket 's az Istennek megengeszteltetését illető álhatatos feltétel, légyenek azok az elmúlászthatatlanul megkívántató dolgok, mellyekért a' bűnőknek megbotsattatásokat fundamentom-

san lehessen várni, és hogy mind azok, a' kik bűneiken való bántódás nélkül abszolútiót kapnak, nem csak hogy semmi bünbotsátnak részesei nem lesznek, hanem inkább talám új büntetésnek, a' Sacramentum megszenteltetésének teszik magokat részeseikké. Megvetem mint nem keresztényi és istentelen princípiumot, és irtódom attól, hogy az eretnekeknek és hitetleneknek tett fogadást és ígéretet ne' kelljen megtartani. Minden azon való iparkodást megtagadok, megvetek és elesküszök, melly a' jelenlévő Ekklesiái rendtartásnak meg változtatására, 's ennek helyébe a' Római Catholica Ekklesia' rendtartásainak béhozására való volna.

[A' többit mászszor].

B é t s.

A' Prágából jött levelek szerint ő Cs. K. Felsege a' folyó Julius 6-dikán megerkezett a' Brandeisi kastélya.

Ő Cs. Fő Hertzegsége a' Würtzburgi Nagy Hertzeg ugyan ezen hónapnak 5-dikén hasonlóképpen Brandeisba vette útját Prágából.

A' Jul. 7-dikén indult Prágai újságlevelek szerint, naponként érkeztek oda külömbkülömb követségi (diplomaticus) személyek, a' kik a' Congressusra vannak rendeltetve. Az Áustriai Cs. K. külső dolgokra ügyelő Ministert Gróf Metternich Ur ő Exc.ját 11-dikben várták oda.

Prusszus Generális Scharnhorst, a' ki a' Lützeni tsatában sebet kapott, Junius 28-dikán meghalt Prágában. Eleinte nem látszott halálosnak lenni a' sebe: hanem valami gonosz hideg járulván hozzá, halál

lett a' vége. Méltóságához illő katona pompával temették - el holt testét Junius' 30-dikán.

Elegyes Jegyzések.

Württemberg Jul. 9-dikén. Naponként gyűlnek ide a' Castiglionei Hertzeg armádájához tartozó Generálisok, kik között név szerént említettnek, Milhaud, Clapartede, Brussier. — A' seregnek egy része Bambergbe ment.

Frankofurtum Jul. 8-dikán. A' Castiglionei Hertzeg tegnap ismét vissza érkezett ide véletlenül. Ma reggel mustrát tartott a' Boruheimi térségen a' vezérlése alatt lévő 4-dik és 5-dik oszályokkal.

Burg Jun. 30-dikán. Magdeburg vára körül az Albisnak mind két partjain, nagyon hozzá fogtak a' Frantziák 8 napoktól fogva a' sántztsináláshoz. Tangermündénél, Rükennél, 's más olyan helyeken, a' hol a' fegyvernyúgvás előtt az Orosz és Prusszus száguldozók az Albis bal partjára által tsapkodtak, hasonlóképpen kemény sántzokat tsinálnak a' Frantziák, 's a' környéki falukba számos seregeket szállítottak.

A' Berlini újságból: — „London Máj. 25-dikén. Anglus Oberstlieutenant Robertson, a' Dalmatziai part mellett lévő Lissa nevű szigetnek a' Kormányozója, az Apolló nevű Fregát Kapitányának Taylornak segedelmével, Febr. 21-dikén Aosta nevű szomszéd szigetre kiszállván, ott a' 139 emberekből álló Fr. őrző sereget elfogta, 's onnét Curzola szigetére által menvén, hasonlóképpen itt is Capitulásra kényszerítette az egy Oberstlisutenantból és 100 emberekből álló őrző sereget.

Julius 14-dikén így állott a' Bétsi Cursus: — 100 Forint Conventziós pénz, 55 Forint és 3/4 kr. Váltótrédulában. — Egy Császár arany 7 fl. 30 kr.

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 3.

A' Magyar Kurir 5-dik darabjához.

Végezte a' Carraccasi földindulást illető levélnek: —

„Egy szempillantat alatt a' leg rettenetesebb temetőhelyé vált ez a' szép város, a' mellyen mintegy tébolyogva futkosott mindenfelé a' sokaság, halgatódzván az omlások között, hogy ha talám ittott a' jajgatókat a' kövek között kivájni és még életben meg tartani lehetne. —

„A' napnak hátra lévő része az egész éjtzakával együtt e'féle foglalatossággal tölt- el. A' következő nap a' halottak' eltakarításokra fordított, de a' melly csak úgy ment véghez, hogy a' holt testek különböző helyeken rakásokra hordattattak, 's az omlások között kiszedett fával össze égettettek, különben döghalálnak származását lehetett volna félni. —

„Minden házi bűtor, ruha, fejérmű, 's a' minden napi életre szükséges holmik oda lettek; rész szerént az omlás oda temette és semmivé tette, rész szerént az alacsony nép és a' szeretsen rabszolgák elragadozták. Minden enni inni való elenyészett; a' kúta, tsatornák oda lettek, a' patakok eddig való folyamataikat elhagyták, edény sem találtatott a' merítésre. Igen messze kellett menni, tsakhogy szomjúságát enyhíthesse az ember; 's többire csak a' markával merte a' vizet a' szájába. Némelleyek falusi házaikhoz futottak-ki, ott akarván menedék helyet és enyhülést keresni, de melly keservesen esett, midőn ezeket is elenyészve találták. Eledezt a' piatzokra eladni senki nem hozott. Némelleyek éhel haltak-meg az alatt, míg a' környékeken eleség után nyargalódtak. Tsak valami kevés tsokoládét, tsukrot, és

törökbúzát lehetett felette drágán találni: különben több embert megölt volna az éhség, mint a' házaknak omlásaik. —

„A' sebesekek valami 3 ezereken egy víznek partjára a' fáknak árnyékaikba hordattattak össze; de majd semmi sem találtatván enyhítettésekre, rettenetes kínoakat állottak-ki; tsak szóval vigasztalták őket. —

„Egy figyelmetes ember azonközben (így szól a' tudósító) ezen rettentő szempillantatokban is igen eleven képét vehette elméjébe az Ámerikai Spanyolok' erkölcsi tulajdonságaiknak 's életbéli princípiumaiknak. Láttam olyan atyákat, a' kik 5 — 6 gyermekeiket, minden rokonaikat, barátjaikat, 's minden vagyonaikat elvesztették, 's még sem esett-ki tsak egy könny szem is szemeikből. Vallásbéli gondolatokban találtak vigasztalást; mások rumba ölték, vagy rúmmal ölték-meg keserűségeiket: úgy látszott, hogy egy sintsközöttök, a' ki kevesebbé ne' bánkódna ezen történetért, mint sem ha valami a' féle proczessusat, perit elvesztette volna, a' mellynek az ő nemesi rangjától, avvagy valamelly közönséges gyűllésben vagy szent solennitásban való elsőségtől való megfosztás lett volna a' következése. A' Carraccasi aszszonyemberek nem gondolván azzal, hogy a' Római Catholica vallás szerént a' Nagy Péntek a' legajtatatosabb innep legyen, ekkor szokták volt magokat eleitől fogva leginkább felczifrázni: de bezzeg ők is ugyan megalázták most magokat. Mihelyest a' földnek ingadozását érezték, azt egyszerre az egetől az ő ostoroztatásokra küldetett büntetésnek lenni esmervén, minden tzifraságot azonnal elhánytak, 's

penitentiátartásnak jeléül leg durvább ruházatot vettek - fel. Önként alája botsátották a' barát - fenytéknek is magokat; mejjeiket, mellyekről csak most hányták valale drágaságaikat, kímélés nélkül verték ökleikkel. A' férfiak között arra az eszelős buzgóságra vetemedtek sokak, hogy mezítelen labbal, derekaikat csak egy széles övvel kötven által, beretvátlan, 's nyakokba egy kötelet 's arra egy nagy követ akasztván, vállaikon pedig 100 — 150 fontos nehézségű fa keresztet hordozván, processiót jártak, hogy az Isten' haragját megengesztelhessék. Mindenütt csak e' féle processiojárást lehetett látni éjjel nappal a' városban és falukon. Minden hegy egyegy Calvariává változott vala, a' hol az ében csak meg nem haló nép az Isten' kegyelmiért esedezett. A' kik papot nem találtak a' gyóntatásra, az úttzákon gyóntak közönségesen és elébeszéllették bűneiket, azzal vádolván minnyájok magokat, hogy ők ingerelték haragra az Istent, és vonták magokra a' közönséges veszedelmet. —

„Két nap alatt valami 2000 olyan emberek léptek házassági életre, kiknek addig céljok sem volt a' házasulás. Sok szegény emberek, kikre megvetéssel néztek volt az ő gazdag rokonaik, most megismértettek; sok olyan szerentsétlen szerelmeskedésbéli gyermekek, a' kik szülőket soha nem esmertek, most megtalálták atyjokat anyjokat, és igaz ágybéli maradékoknak lenni esmertették. Sok perek egyszerre elmúltak, sok eltartóztatott holmi visszaadott. Megjegyzést érdemel azonközben, hogy ugyan ezen félelmes környülállások, a' mellyek sokaknak szíveket így meglágyítottak, 's őket bűneiken való bánkódásra indították, mások az alatt minden gonoszságnak elkövetésire használták az alkalmatosságot, a' zűrzavart. —

„A' földnek rengése azonközben a' következt napokon is folyvást tartott. Az omlások naponként sőt óránként erősebb-

ben őszsze roskadtak. Aprilis 5-dikén délutáni 4 órakor ismét úgy megrázkódott a' föld, hogy sok hegyek meghasadoztak, vagy széllyel szakadoztak; a' nagy kőszikláknak felsőbb részeik a' derekaiktól elszakasztván, a' völgyekbe lehömpölygöttek. Ezen órától fogva más nap u. m. Apr. 6-dika' reggeléig, mintegy 9 óráig, olly sűrűen éreztetett ez a' kemény ingás vagy rengés, hogy közötté alig tartott a' tsendesség ötöt minútaig, 's az alatt is tartott a' zúgás a' föld' gyomrában. —

„Még Decemberben sem szűnt volt meg egészen a' földnek rengése, midőn én oda hagytam ezt a' pusztává lett országot. Az olyan napokat, a' mellyeken csak 19 's 20 versben rendült - meg a' föld, a' leg tsendesebbek közzé számolták. Mi fog ezen félelmes tüneménynek további következtése lenni, még ekkor nem hájározhatta - meg az emberi ész. Gyanították, hogy talán egy vagy több tűzokádó őrvények (Vulkánusok) fognak származni. A' szegény lakosok kunyhókban, kajbákban laktak. —

Magyar Ország.

A' Pisoni újságokban szépen előadva olvassuk azt az időtöltést, mellyet a' Báró *Hiller* Regementje' nevendékjei, a' közelebb múlt Péter és Pál napján tsináltak az oda való népes közönségnek. Az ő igen érdemes Kommendánsok Hadnagy Moreiner Ur, a' nevezett nap előtt őket a' malmoknál lévő szép erdőbe a' nevelő házból kivívén, azon katoná kajbákba, mellyeket magoknak előre készítettek vala, megszállította, a' hol minden katonai foglalatosságokat úgy megtétezték vélek, mint az ellenség előtt táborozó katonák szoktak. A' feljebb mondott napon, t. i. a' mellyen gyakorlottságoknak próbáját tették, két részre osztván két ellenséges sereget formáltak, 's úgy verekedtek egymással. Czelt jól lőttek, mind együtt mind elszéledve egyenként jól tüzeltek; ágyútskáikkal is jól dolgoztak.